

QUI MENJA SOPES SE LES PENSA TOTES

DURADA

45 MINUTS

DIFICULTAT

CAPACITATS

- Pensar i comunicar
- Descobrir i tenir iniciativa

ÀMBITS

Ós bru

Hàbitat pirinenc

Espai compartit

Cultura i Patrimoni

ÀREES

- Descoberta de l'entorn
- Descoberta d'un mateix i dels altres

ACTIVITAT

■ Descripció de l'activitat

Pels éssers vius l'alimentació és bàsica per poder viure però no tots ens alimentem del mateix. Aquesta activitat descobreix l'alimentació de l'ós bru i la compara amb la nostra. A diferència de nosaltres, els animals basen la seva alimentació a l'estacionalitat, disposant d'aliments diferents segons l'època de l'any. A partir d'un excrement arribarem a esbrinar què ha menjat un ós.

MATERIALS

■ Maleta pedagògica:

- Excrement artificial d'ós bru amb restes
- Dibuixos d'aliments segons l'estació de l'any
- Conte de la talpeta que volia saber qui li havia fet allò al cap (original i escanejat)
- Cançó de l'ós bru "Polca d'ours" (pendrive)

OBJECTIUS I CONTINGUTS D'APRENTATGE

■ Capacitats

Aprendre a pensar i comunicar

- Pensar, crear i elaborar explicacions.
- Progressar en la comunicació i expressió ajustada als diferents contextos i situacions de comunicació habituals per mitjà dels diversos llenguatges.

Aprendre a descobrir i tenir iniciativa

- Observar i explorar l'entorn immediat, natural i físic, amb una actitud de curiositat i respecte i participar, gradualment, en activitats socials i culturals.

■ Objectius d'aprenentatge

- Entendre la relació entre excrement i aliment.
- Conèixer la dieta de l'ós bru en les diferents estacions de l'any.
- Percebre la importància dels aliments per als éssers vius.
- Comparar la nostra dieta amb la dels animals.

■ Continguts d'aprenentatge

- Experimentació i descoberta dels excrements com a font d'informació.
- Alimentació de l'ós bru, com a exemple d'animal omnívor.
- Alimentació en l'ésser humà.
- Estacionalitat i disposició dels aliments .
- Expressió i comunicació.

QUÈ CAL SABER?

■ L'alimentació dels humans i dels óssos

Els humans, a diferència de molts dels animals salvatges del nostre entorn, disposem majoritàriament d'aliments al llarg de tot l'any, tot i que si els volem consumir frescos i de qualitat haurem de cercar el producte de temporada de la mateixa manera que fan la resta d'animals salvatges del territori.

Els mamífers, segons el seu tipus d'alimentació es poden agrupar en:

- Carnívors
- Herbívors
- Omnívors

Els carnívors

Acostumen a alimentar-se majoritàriament de carn, que bé poden menjar a partir d'una presa viva, o bé de carn morta (carronya). Un exemple clar al nostre país és la guineu, el seu alt percentatge d'aliment càrnic amb més d'un 70% de la seva dieta, combinat amb la seva gran capacitat oportunista com a visitant d'abocadors i galliners, el fa un exemple de carnívor potencial, tot i que també es pot alimentar de fruits frescos, invertebrats, ous i deixalles orgàniques.

La seva dentició és esmolada amb presència de canins, que utilitzaran per desgranar i esmicolar la carn. Disposen d'un sistema digestiu més petit que els herbívors. Les femtes de guineu són allargades acabades amb un típic "pinzell", amb una olor forta. A vegades trobarem restes de pèl d'un color grisenc o ossos, en aquest darrer cas amb un excrement blanquinós. A la tardor podem trobar excrements amb llavors de roser silvestre, l'excrement aleshores serà vermellós com a conseqüència de la tinció del fruit.

Herbívors

Com bé indica el seu nom, es basen en una dieta vegetariana formada per plantes, herbes, bulbs, majoritàriament pastura, gramínies i flors. El sistema digestiu dels herbívors varia força, sobretot el dels remugants.

Aquests disposen d'un estómac dividit en quatre parts: el reticle, el llibret, el quall i el rumen. Primer s'empassen l'herba sense mastegar-la. L'herba passa al rumen i després al reticle. L'aliment torna a la boca, on el mastega de forma continua, aquesta herba passa al llibret i després al quall. Les ovelles i vaques són remugants. La seva dentició és plana per tallar i aixafar bé l'herba.

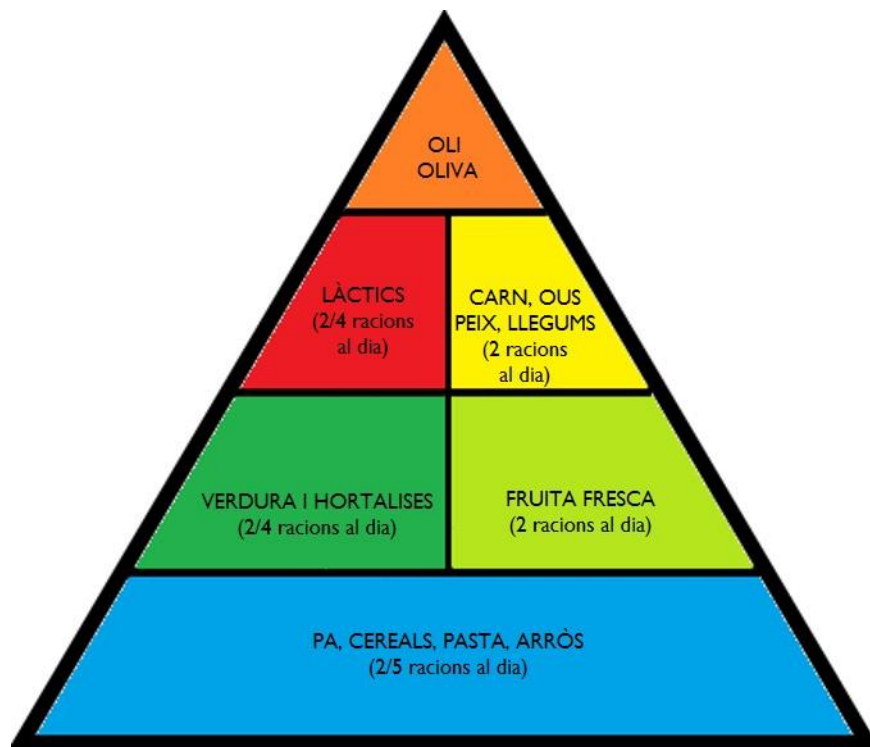
Un dels herbívors en expansió arreu del país és el cabirol, el més petit dels tres cèrvids.

El cabirol, s'alimenta bàsicament d'herba, fulles i brots tendres d'algun arbre, tot i que esporàdicament pot ingerir algun fruit silvestre. Disposen d'una dentició plana amb dos incisius aplanats a la mandíbula inferior que els hi permet arrencar escorces tendres, en forma d'encenall. Els excrements dels herbívors són arrodonits. En funció del tipus d'herba i el seu grau d'humitat els podem arribar a trobar junts, tot i que es disgreguen amb facilitat.

Els omnívors

Tenen una dieta molt variada, poden ingerir carn i herba. Uns bons exemples són el senglar i l'ós, tot i que aquest darrer disposa d'una dieta més herbívora. Els senglars acostumen a menjar fruits secs com els glans, castanyes, tot i que poden menjar carn, majoritàriament carronya, ratolins, ous i fruits frescos, vegetals i arrels que cercaran fent grans furgades. Disposen d'un sistema digestiu de mida mitja, i una dentició variada, amb ullals esmolats i queixals planers. Els seus excrements disposen d'una forma arrodonida, agrupats en línia, tot i que a vegades s'esmicolen individualment.

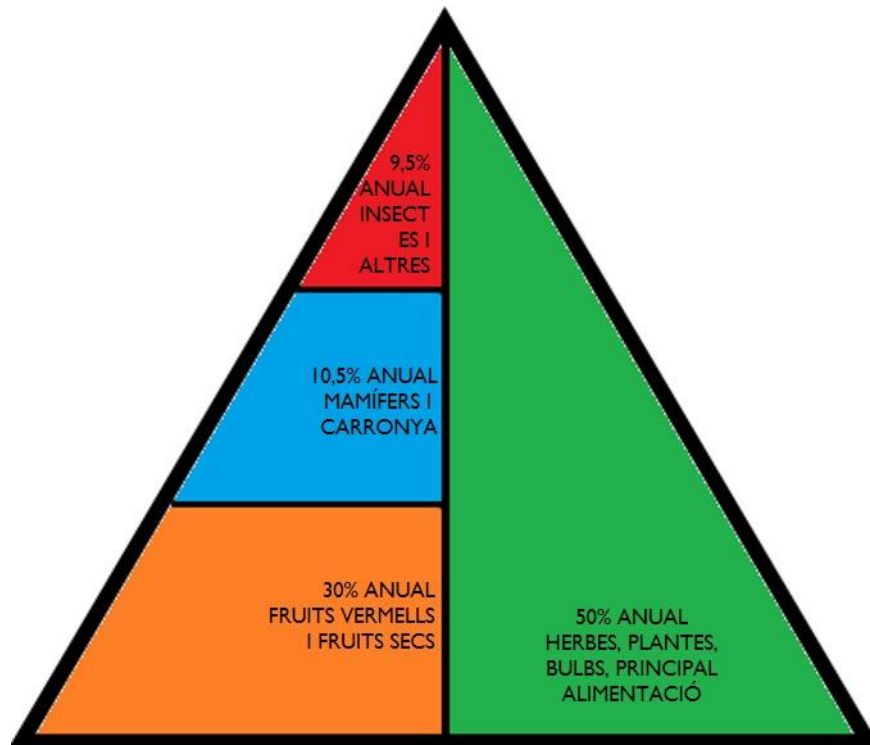
Piràmide dels aliments

Mantenir una dieta equilibrada és clau per la nostra salut, per això cal vetllar que la nostra nutrició sigui rica i proporcional. Nosaltres som omnívors, podem menjar de tot a excepció d'aquelles persones que disposen d'una intolerància com els al·lèrgics al gluten (celíacs), intolerants a la lactosa o altres al·lèrgics com poden ser préssec, fruits secs...

L'alimentació es veu condicionada per l'estacionalitat, tot i que cada vegada més els éssers humans disposem de productes tot l'any

Alimentació de l'ós bru al llarg de l'any

En el cas de l'ós bru, la diversitat de l'aliment varia notablement a cada estació de l'any:

- **Primavera:** el 80% seran vegetals, 15% animals, presa o carronya i el 5% fruits secs.
- **Estiu:** 52% fruits carnosos (gavarneres, aranyons), 31% vegetals (herbes), 13% animals inclosa la mel (mel, rata, ovella, carronya) i 4% fruits secs.
- **Tardor:** 61% fruits secs, 24% fruits carnosos, 13% vegetals, 2% animals.
- **Hivern:** no mengen, ja que passen tot aquest temps vivint de les reserves de greix. De totes maneres, si hi ha hiverns molt secs i poc freds, l'ós bru surt a menjar fruits secs i altres aliments que troba.

SEQÜÈNCIA DIDÀCTICA

■ Dinàmica inicial

Per plantejar l'activitat vers l'alimentació proposem llegir i comentar el conte de:

La talpeta que volia saber qui li havia fet allò en el cap.

Li pot passar a qualsevol, però un dia va sortir del seu cau i algú li va fer allò en el cap... Qui podia ser? un cavall? una llebre? Finalment gràcies a les mosques descobreix que li ha fet el gos del carnisser i ella també li deixa un record, això sí molt més petit!

Aquest conte ens permet percebre que no tots els animals fan "caca" igual.

En funció de la seva alimentació els excrements poden ser més allargats, arrodonits, grans, petits...

El conte ens porta a plantejar preguntes com:

Tots els animals fan caca de la mateixa forma? Tots mengen el mateix?

Aquest és el moment de fer referència a les principals diferències entre les següents femtes:

- Herbívor: Arrodonides (malgrat les diferents textures i mides)
- Carnívor i omnívor: Generalment allargades
- Ocells: Blanquinoses i líquides

■ Desenvolupament de l'activitat

Fase de preparació

És important tenir tots els materials a punt, amb els aliments de cada estació de l'any convenientment separats, i ubicar els nens en rotllana.

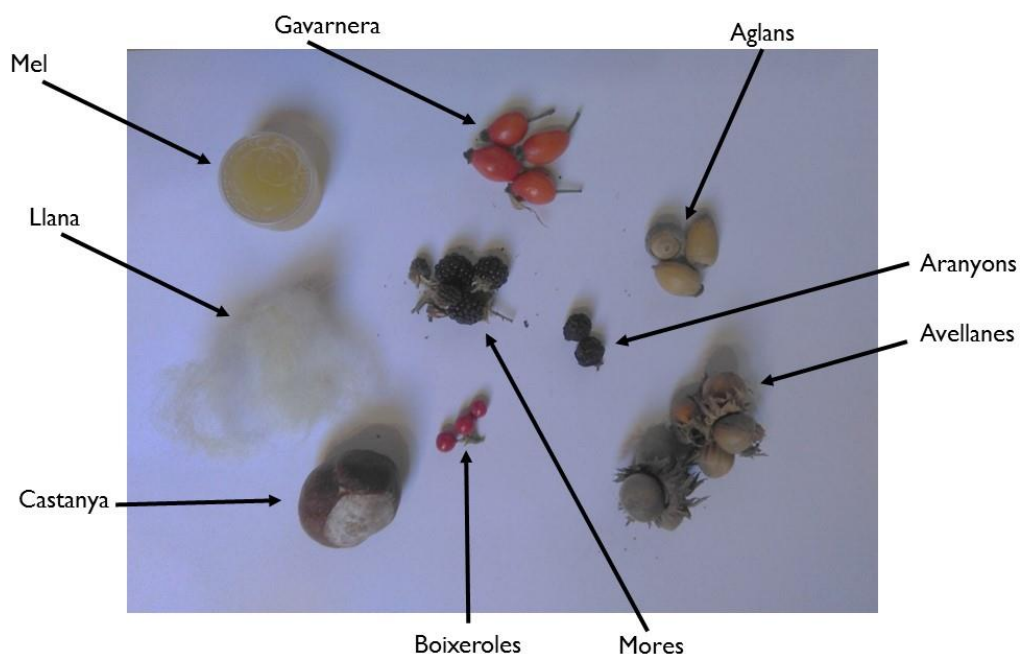
Fase de realització

En primer lloc expliquem als infants que els excrements ens poden donar molta informació tal i com vàrem conèixer amb el conte de la talpeta.

Per això utilitzem la rèplica d'un un excrement d'ós, per mostrar als participants un exemple de femta. Entre tots anem descobrint de quin animal pot ser, en base a la forma, a la mida, als aliments que sembla que pot contenir. A dins de la femta, si l'obrim trobem una capsa amb diferents elements: mores, nabius aglans, castanyes...aliments que formen part de la dieta de l'ós.

Una vegada presentem aquests elements i els comentem, fem un joc dinàmic on l'objectiu principal és conèixer que l'ós no pot disposar d'aquests aliments sempre que ho vol sinó que molts d'ells només es poden trobar en determinades estacions de l'any.

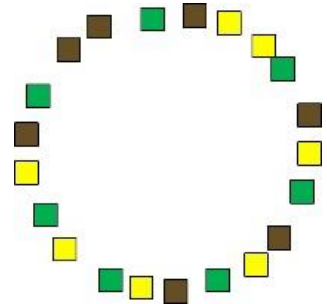

Aquest joc és una rèplica del joc de les cadires, però ubicant les imatges al terra. Cada imatge, és d'un aliment que es relaciona amb una estació de l'any, representades per un color i un dibuix a l'anvers, diferents en cada cas (Primavera verd – flor , Estiu groc – Sol , Tardor marró - bolet, Hivern blau - neu).

Posem tantes imatges com nens hi hagi en l'activitat, de manera que cada nen té una peça per poder seure en cada "partida". Tal i com es disposa en el material facilitat aquest aliment és proporcional segons cada estació:

- **Primavera:** el 80% seran vegetals, 15% animals, presa o carraya i el 5% fruits secs.
- **Estiu:** 52% fruits carnosos, 31% vegetals, 13% animals inclosa la mel i 45 fruits secs.
- **Tardor:** 61% fruits secs 24% fruits carnosos, 13% vegetals, 2% animals.
- **Hivern:** Ocasionalment poden menjar fruits secs

Sona la música, que us proposem que sigui La Polca d'Ours que trobeu en el pendrive de maleta pedagògica.

Al ritme de la música els infants giren al voltant de les imatges observant quines són les de la icona de l'estació de l'any que estem representant. Quan la música para s'asseuen damunt de la imatge amb la "flor" en el cas de la primavera. Agafen la imatge i li donen la volta per descobrir què han menjat.

És el moment de parlar dels aliments d'aquesta estació de l'any i si s'escau, fer referència a les diferències entre les quantitats de cada tipus d'aliments.

Fem la mateixa dinàmica amb cada estació de l'any, i en el cas de l'hivern on hi trobarem moltes fitxes sense aliment, especifiquem que és perquè només quan els hiverns no són freds, que surten a buscar fruits secs.

Si l'activitat es vol fer més extensiva a nivell conceptual (segons l'edat), es poden treballar alguns d'aquests exemples i afegir més "partides" en l'activitat:

- **Tardor:** període de sequera d'estiu que no ha donat gaires fruits, moltes menys peces i per tant alguns nens no podran trobar aliment.
- **Excés de porcs senglars** que deixen sense aglans el bosc, no hi hauran peces corresponents a fruits secs.
- **Condicions òptimes** de floració i per tant disposarem de molt aliment a la primavera, sobran peces.

Fase de síntesi

Per tancar l'activitat es proposa agafar tots els aliments de l'ós bru que hem utilitzat en el joc i valorar quins d'aquests són consumits directa o indirectament en la dieta de l'ésser humà i en quina estacionalitat.

Per exemple, les flors que l'ós bru pot menjar, nosaltres en podem fer infusions durant tot l'any o curar constipats, o bé les castanyes les mengem associades a una època de l'any molt concreta.

Amb aquesta fase donàriem per acabada l'activitat.

AVALUACIÓ

L'avaluació consta de la realització d'un dibuix individual, de manera que cada nen dibuixi per a cadascuna de les estacions de l'any, un aliment que formi part de la nostra dieta i de la de l'ós bru.

D'aquesta manera quedarà en evidència si s'han assolit els objectius.

ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES /RECOMANACIONS

1.) Plantem una llavor:

Al llarg de l'activitat hem observat que molts animals s'alimenten de fruits. Què en surt d'un fruit? Els aglans són uns fruits secs que produeixen els roures i les alzines, font d'aliment de molts animals com l'ós.

Hi han altres aliments com els fruits del roser silvestre que els podem observar en els excrements de les guineus.

Què passaria si plantem una d'aquests fruits? Ho provem? Plantem un aglà en una torratxa.

Si el resultat és bo, el podríem portar al país de l'ós, per tal de nodrir de nous arbres productors d'aglans.

2.) Treballem les onomatopeies:

La lectura inicial del conte de la Talpeta i els diferents tipus d'excrements es poden utilitzar per a treballar les onomatopeies amb les que definiríem cadascun dels rastres i, a partir d'aquí, treballar les textures, les percepcions... a través de les onomatopeies que vagin sorgint.

És una proposta complementària que es pot afegir dins el mateix marc de l'activitat.